

ONKOLOGIK KASALLIKLARDA ZAMONAVIY KIMYOTERAPIYA VA IMMUNOTERAPIYA

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti
davolash ishi 3 - kurs yo'nalishi
talabasi Rahmatullayeva Zebiniso Xolxo'ja qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada onkologik kasalliklarda qo'llaniladigan zamonaviy kimyoterapiya va immunoterapiya usullarining mohiyati, samaradorligi hamda ularning klinik amaliyotdagi o'rni yoritilgan. Kimyoterapiya – sitotoksik preparatlar orqali o'sma hujayralarini yo'q qilishga asoslangan bo'lsa, immunoterapiya organizmning immun tizimini faollashtirish orqali o'smani nazorat qilishni ta'minlaydi. Tadqiqotlarda ushbu usullarning kombinatsiyasi o'sma rivojlanishini to'xtatishda yuqori natijalar berishi qayd etilgan.

Kalit so'zlar: kimyoterapiya, immunoterapiya, onkologiya, biologik dori vositalari, davolash samaradorligi

Ключевые слова: химиотерапия, иммунотерапия, онкология, биологические препараты, эффективность лечения

Keywords: chemotherapy, immunotherapy, oncology, biological agents, treatment effectiveness

Onkologik kasalliklar dunyo bo'yicha o'lim ko'rsatkichlarining yetakchi sabablaridan biridir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili 18 milliondan ortiq yangi saraton holati aniqlanadi. Zamonaviy davolash usullari orasida kimyoterapiya va immunoterapiya asosiy o'rinni egallab, kasallikning rivojlanishini nazorat qilish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Kimyoterapiya – bu o'sma hujayralarining ko'payishini to'xtatish yoki ularni nobud qilishga qaratilgan dori vositalaridan foydalanish usuli hisoblanadi. Asosiy prinsipi: tez bo'linuvchi hujayralarni nishonga olish. Dori guruhlari: alkiliruvchi moddalar (siklofosfamid), antimetabolitlar (metotreksat, 5-fluorourasil), o'simlik alkaloidlari (vinkristin), platina hosilalari (sisplatin). Nojo'ya

ta'sirlari: suyak iligi depressiyasi, soch to'kilishi, ko'ngil aynish va immunitet pasayishi. So'nggi yillarda maqsadli kimyoterapiya keng qo'llanilmoqda, bunda preparatlar faqat o'sma hujayralariga ta'sir qiladi (masalan, tirozin kinaza ingibitorlari). Immunoterapiya: yangi davr bosqichi Immunoterapiya – organizmning tabiiy immun himoya tizimini faollashtirishga asoslangan. Turlar: Monoklonal antitanachalar (rituksimab, trastuzumab). Immune checkpoint inhibitörlari (nivolumab, pembrolizumab). Sitokinlar (interferonlar, interleykinlar). Vaktsinoterapiya (onkovaktsinalar). Afzalliklari: yuqori selektivlik, uzoq muddatli remissiya, normal hujayralarga nisbatan kamroq toksiklik. So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, immunoterapiya ayrim qattiq o'smalarda (o'pka saratoni, melanoma, buyrak hujayrali karsinoma) sezilarli klinik natijalar beradi. Kimyoterapiya va immunoterapiya kombinatsiyasi keng qo'llanilib, bemorlarda umumiy omon qolish darajasini oshirishga xizmat qilmoqda. Masalan, o'pka saratonida pembrolizumab + platina asosidagi kimyoterapiya kombinatsiyasi yaxshi natijalar bergan. Immunoterapiya ayrim hollarda an'anaviy kimyoterapiyadan ustun. Maqsadli davolash va biomarkerlar asosida tanlangan terapiya natijadorlikni oshiradi. Kelajakda gen terapiyasi va CAR-T hujayra terapiyasi immunoterapiyaning yanada kuchli yo'nalishi bo'lishi kutilmoqda.

Xulosa:

Onkologik kasalliklarda zamonaviy kimyoterapiya va immunoterapiya usullari bir-birini to'ldiruvchi holda qo'llanilganda samaradorlik oshadi. Kimyoterapiya o'sma hajmini qisqartirishda, immunoterapiya esa uzoq muddatli nazoratni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Shunday qilib, individual yondashuv va kombinatsiyalangan terapiya onkologik kasalliklarni davolashda asosiy yo'nalish bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Health Organization. Cancer fact sheet. 2024.
2. Hanahan D, Weinberg RA. Hallmarks of cancer: the next generation. Cell. 2011;144(5):646–674.
3. National Cancer Institute. Chemotherapy and You. NIH Publication.

4. Pardoll DM. The blockade of immune checkpoints in cancer immunotherapy. Nat Rev Cancer. 2012;12:252–264.
5. Postow MA, Callahan MK, Wolchok JD. Immune checkpoint blockade in cancer therapy. J Clin Oncol. 2015;33(17):1974–1982.